

PREDSTAVUJEME MESTÁ A OBCE NOVOHRADU

NOS Lučenec v rámci monitoringu miest a obcí regiónu uvádza cyklus „**Predstavujeme mestá a obce Novohradu**“. Ide o reportáže zamerané na oblasť miestnej kultúry. Pokračujeme obcou:

Tomášovce

História:

Prvá písomná zmienka o Tomášovciach sa nachádza v listine Belu IV, vydaná bola vo Zvolene 3. augusta **1247**. Táto poddanská obec mala viacerých majiteľov. Najviac bola vo vlastníctve divínskeho a haličského hradného panstva. Matej Bel vo svojo diele píše o Tomášovciach ako o bohatej a prosperujúcej dedine grófa Zichyho a zemanov Semerovcov.

Kultúrny život obyvateľov Tomášoviec bol úzko spätý so vznikom farnosti. Fara ako centrum kultúrneho života sa spomína v písomnostiach už v roku 1397. Je zaznamenané, že už v 16. st. študovali na Krakovskej univerzite aj žiaci z Tomášoviec, čo len dokazuje, že výučba na farskej škole musela dosahovať dobrú úroveň. Významné bolo obdobie r. 1724-1729, keď pôsobil ako farár v Tomášovsiach barokový literát **Ján Glozius**, narodil sa v Pondelku, ale zomrel v tejto obci a tu je aj pochovaný. Písal najmä latinskú barokovú svetskú i náboženskú literatúru. Bol jediným skladateľom duchovných piesní a kancionála, ktorý sám aj skomponoval. K jeho najkrajším piesňam patrí pieseň, ktorá sa spievala pri prijímaní večere Pánovej „*Já bídný červ, já bídný hříšník*“. Ďalšou významnou postavou bol farár **Ľudvík Pekár**. Tento sa po vyhovení obce vybral s prosbopisom k samotnému cisárovi Františkovi Jozefovi do Viedne, ktorý mu 27.6.1858 venoval 1000 zlatých na obnovu cirkevných

budov. Pekár sa venoval aj medicíne a farmakológii. Bol zručným technikom, sám zhotovil stroj na kosenie trávy – kosačku a len dva roky pred ním podobný stroj patentovali v Nemecku. Dokonca zhotovil technickú atrakciu- hodiny, ktoré na jedno natiahnutie išli jeden rok. Zaoberal sa aj flórou Novohradu a je nesmiernou škodou, že sa jeho herbár nezachoval. V záznamoch matriky sa uvádza, že v roku 1858 mala cirkev už školu postavenú z kameňa a bola v nej aj knižnica. Významnou udalosťou v histórii obce, ktorá si zaslúži pozornosť, bol nástup **Samuela Skaloša** na tomášovskú školu – 16.9.1871. Pochádzal z Českého Brezova, učiteľom bol 52 rokov, bol prvým autorom slovenských dejín škôl v Novohrade, publikoval články a zastával viacero funkcií v spolkoch.

Za jeho dôstojného nástupcu môžeme považovať učiteľa a správcu ev. a.v. ľudovej školy **Ľudvíta Pánika**, jeho šírenie osvety a kultúrno-vzdelávacia činnosť si zaslúži obdiv. Pôsobil na škole od roku 1911 do r. 1954 a jeho pričinením sa realizovalo množstvo kultúrnych akcií, ktorých tradície prežívajú aj podnes. Svojou usilovnosťou bol vzorom troch generácií Tomášovčanov. Bol aj prvým kronikárom obce, **Pamätná kniha** Tomášoviec sa začala písať 7. mája 1933. Zaujímavosťou je, že 21.9.1937 sa zúčastnil pohrebu T.G. Masaryka v Prahe, sám ho aj sfilmoval a potom ho premietal nielen žiakom, ale aj občanom. Pod jeho vedením na začali nacvičovať

divadelné hry a vznikol evanjelický spevokol. Už 1.6.1922 zahral v prírode (Lipina) Sväz evanjelickej mládeže prvú slovenskú divadelnú hru „**Bludár**“. Neskôr to boli hry – Hrob lásky, Z otroctva k slobode, Radúz a Mahuliena a ďalšie.

Základný kameň stavby evanjelického kostola bol položený 8. septembra 1991 a v podstate sa nachádza na mieste starého kostola. Na výstavbe sa významnou mierou podieľal aj tomášovský rodák **Pavol Uhorskai**, ktorý bol v novembri 1990 zvolený za Generálneho biskupa Evanjelickej cirkvi. V obci sa nachádza aj rímsko-katolícky kostol sv. Petra a Pavla, ktorého vysviacka bola 29.6.1997 a vysvätil ho mons. **Eduard Kojnok**, biskup rožňavský.

V roku 1903 bola v prospech Tomášoviec odkúpená od baróna Hallera pôda a lesy (známe pod názvom Halier). V roku 1971 boli Tomášovce zlúčené s obcou Gregorova Vieska, ale po 19 rokoch, došlo v r. 1990 k osamostatneniu.

Pokr. zo str.1

Súčasnosc:

Obec má 1418 obyvateľov. V minuloročných voľbách sa novým starostom stal Ing. Ján Mičuda.

Aj touto cestou mu prajeme veľa úspechov v ďalšej práci. Na území obce sa nachádza niekoľko pamätihodností. Pomník padlým v SNP bol postavený r. 1965 v miestnom parku vybudovanom v strede obce.

Sú tu dve pamätne tabule obetí I. a II. svetovej vojny. Pamätne tabuľa z 1. sv. vojny je umiestnená v evanjelickom kostole. Zaujímavou je pamätne doska tomášovského kňaza Daniela Mazáriuša, ktorá bola odhalená pri príležitosti 250. výročia jeho martýrskej smrti.

V obci sa nachádza **kultúrny dom**, ešte 5. mája 1959 bol započatý s jeho výstavbou a v decembri 1968 bol odovzdaný do užívania. Nacvičovali sa v ňom divadelné predstavenia, dokonca sa tu konala aj okresná súťaž ochotníckych divadiel.

Tomášovskí divadelníci sa predstavili hrou „Škriatok“. Pri MKS bol v roku 1980 vytvorený tanečný a spevácky súbor „CIMRAVA“ a pravidelne sa predstavoval programom so zvykov – páračky, stávanie a váľanie májov a pod.

Vedúcou bola Eva Slováková. V obci existoval aj detský súbor „Škovránok“.

Dnes sa na organizovanie kultúrnych podujatí využíva najmä kultúrny dom, v ktorom sídli aj knižnica. Pri OcZ je zriadená komisia kultúry a vedie ju Renáta Macková. Kronikárom obce je Ing. Ján Baláž. V obci sa organizujú pravidelné podujatia - oslobodenie obce, fašiangy, oslavy ukončenia II. svetovej vojny, Deň matiek, Deň detí, spomienka na padlých v SNP, výstavy ovocia, zeleniny, ručných prác, detskej tvorivosti, Mesiac úcty k starším, pamiatka zosnulých a rozlúčka so starým rokom. Určite sú jedinou obcou v regióne, kde **Mikuláš** prichádza na koni, je to najmä zásluhou domáceho jazdeckého klubu „Jumping Horse club“ založeného v roku 1999.

Klub sa zúčastňuje mnohých súťaží a získal viacero ocenení, aj zásluhou Kataríny Dovalovej. Okrem neho však v obci pôsobia dve hudobné skupiny Seniori a Qwinta, OZ Naše Tomášovce, ktoré organizuje rôzne kultúrno-sportové a turistické aktivity. Pri obecnej úrade a JD je zriadené aj Denné centrum Tomášovce. V obci sa nachádza ZŠ 1-4. ročník a MŠ. Z ľudových remeselníkov je potrebné spomenúť Róberta Kováčika, ktorý sa venuje kovorytectvu.

Oddych alebo rekreáciu si obyvatelia, ale aj návštevníci z okolia môžu vychut-

nať v neďalekom rybníku. Podľa slov starostu aj túto lokalitu plánujú v budúcnosti viac využiť práve na turistiku skvalitnením chýbajúcich služieb.

Obec pre lepšiu informovanosť vydáva občasník nazvaný „**Tomášovské novinky**“, ale má aj svoju web stránku www.tomasovce.sk.

Kultúrny dom

Publikácie o obci boli vydané dve, a to vlastivedná monografia **Tomášovce** (Doc. PhDr. Vladimír Motoška, CSc.-1997) a **Zabudnuté veselé príbehy** (Prof. RNDr. Ján Salaj, DrSc. – 2009). Pri čítaní týchto úsmevných postrehov ako „Svrčky v spálni pána učiteľa Pánika“, či príbehov opisujúcich zvyky vtedajších obyvateľov „Páračky“, „Zápis do mládeneckého cechu“ máme pocit, akoby sme sa ocitli v inom čase. V dnešnom, uponáhľanom svete, je práve takýto „úlet“ čoraz viac vzácnejší.

Dožinkový sprievod

Jazdecký klub „Jumping Horse club“

STALO SA V NOVOHRADĚ

Adventný festival zborového spevu v Lučenci

Predvianočný čas je charakteristický zhonom. Mnohí chodia po obchodoch, naháňajú sa za hmotnými statkami. Sme z toho unavení, veď obchodníci majú Vianoce už od októbra.

O to viac poteší duchovné zastavenie. A to prišlo v sobotu 4. decembra, keď sa v Lučenci konalo adventné stretnutie zborov. Patrí sa na tomto mieste poďakovať organizátorom, ktorými sú Banskobystrický samosprávny kraj, Novohradské osvetové stredisko, Rímskokatolícka cirkev – farnosť Lučenec a Chránový spevácky zbor Campana z Brezničky. Poslucháči v naplnenom rímskokatolíckom Kostole Navštívenia Panny Márie v Lučenci si vypočuli sakrálné spevy zúčastnených zborov z Filákova, Radzoviec a Brezničky. Každé takéto stretnutie je vlastne konfrontáciou so zúčastnenými, ale aj inšpiráciou do budúcnosti. Aj keď hovoríme o konfrontácii, išlo o porovnávanie na nesúťažnom festivale. Na výkony zborov dohliadala odborná porota, ktorej členmi boli Dr. Alfonz Poliak, PhD. dirigent a pedagóg UMB v Banskej Bystrici a Mgr. Peter Bibza, dirigent z Banskej Bystrice. Jej cieľom bolo dať zborom odporúčania na vylepšenie ich práce.

Po skončení festivalovej prehliadky sa konalo priateľské posedenie zborov s členmi poroty. Hodnotili a analyzovali sa jednotlivé vystúpenia tak po stránke hlasovej, dramatickej ako aj dirigentskej. Porotcovia zhodnotili úroveň festivalu a konštatovali, že mnohé odporúčania z minulého roku si zbory osvojili a ich kvalita vzrástla. **Dr. Alfonz Poliak**

Poludnica z Čerepeša

Je názov knihy povestí a legend z Novohradu spisovateľky Hany Koškovej.

Slávnostný krst sa konal 27. januára 2011 v Dome Matice slovenskej v Lučenci. Podujatie otvorila Ing. Rezková Alena, riaditeľka Domu MS. Krstným otcom bol aj tentokrát PhDr. Peter Mišák, šéfredaktor Slovenských národných novín a krstil ju netradične - zlatým práškom. Knihu predstavil PaedDr. Július Lomenčík, PhD z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Tretím hosťom, ktorý sa prihovril prítomným, bol PhDr. Milan Gonda zo Slovenského literárneho ústavu MS v Martine a aj za Vydavateľstvo MS s radosťou skonštatoval, že mapa povestí sa postupne naplňa a je rád, že aj Novohrad má v nej dôstojné zastúpenie. Práve títo dvaja hostia sú s Novohradom úzko spätí, p. Lomenčík pochádza z Málinca a p. Gonda z Hradišťa.

Poludnica znamená v slovenskej mytológii bytosť škodiacu človeku, ktorá sa zjavuje na poludnie a Čerepeš bola osada na Fabianke. **Poludnica z Čerepeša** je názov nielen jednej z 34 povestí, ale autorka takto netradične nazvala aj svoju novú knihu. Druhá časť povestí voľne nadväzuje na prechádzajúcu knihu Mara medvedia (2007). Spisovateľka opäť hlboko načrela do bohatého zdroja zaznamenaných príbehov v miestnych archívoch, obecných kronikách i od ľudových rozprávačov a pútavo vykresľuje imaginárny svet z dôb, keď ľudia intenzívnejšie vnímali nadprirodzené javy, bosoráctva a čary. Podstatnú časť tvoria príbehy z čias tureckej okupácie a všakovské záhady. Či už je to „Most s tromi oblúkmi“, „Veštica z Polichna“, „Blatofúz z Čertovho hniezda“ alebo „Legenda o lúpežnom rytierovi Fulkovi“, každý čitateľ si v príbehoch nájde to svoje, lebo je v nich zastúpený takmer celý región. Ak by mladší čitateľ niektorým výrazom neporozumel, autorka mu v závere našepkáva slovníkom nárečových a neznámych výrazov, ako je napr. bagón (tabak) či pentľa (mašľa). Kniha vyšla vo Vydavateľstve Matice slovenskej v Martine a dátum vydania bol 1.11.2010, bližšie informácie získate na stránka www.vydavatel.sk. Má 140 strán, obálka a grafická úprava je dielom Igora Štrbika a ilustrovala ju Alena Wagnerová.

Pokr. str. 4

Pokr. zo str. 3 Poludnica z Čerepeša: Na slávnostnom krste sa pochopiteľne dala aj zakúpiť a na autogramiáde aj s venovaním autorky. Dobrá rada pre tých, ktorým sa neušla. Za cenu 8,40 EUR si ju môžete zakúpiť aj v Lučenci, a to v kníhkupectvách DOVÁL, Masarykova a PHOENIX, Kubínyho nám. Ostáva len dúfať, že v krátkom čase by nemala chýbať ani v knižniciach či školách. Veď, kde inde by sa malo začínať s čítaním a predstavovaním autorov regiónu. Takých tvorivých, ako je práve spisovateľka Hana Košková, nemáme v našom Novohrade až tak veľa. Vážme si ich o to viac.

KNIHA 2010.

Zborník o problémoch v dejinách knižnej kultúry.

Martin: Slovenská národná knižnica 2010, 288 s.

Zborník z Medzinárodnej konferencie konanej v Lučenci prináša 26 referátov na tému: *Dejiny knižnej kultúry Novohradu. Výskum v oblasti knihovníctva, bibliografie, histórie, jazykovedy, literárnej histórie a umenovedy. Výber z referátov: Stručné dejiny Novohradu v stredoveku (autor Ján Lukačka), Novohrad v Novoveku (Mária Kohútová), Hrady v Novohrade – bašty obrany proti Turkom (Lívia Fábryová), Novohrad na starých pohľadoch (Marian Hatalová), Vznik a vývoj tlačiarne v Lučenci (Kristína Becániová), Rozvoj periodickej tlače v Lučenci do roku 1945 (Jozef Puntigán), Prvé slovenské periodiká vydávané po roku 1918 so zreteľom na slovenskú národnú jednotu (Angelika Dočová), Žiara – časopis slovenských študentov v Lučenci (Miloš Kovačka), Z dejín knižnice Novohradu /Jozef Drenko), Lučenecký evanjelický zbor a jeho knižnica (Martin Fajmon-Pavol Miklovič), Knižnica štátneho učiteľského ústavu v Lučenci (Kamila Fircáková), Historická knižnica filákovských Františkánov (Pavol Miklovič), Špecializovaná knižnica Novohradského múzea a galérie a jej knižné skvosty (Jana Bizeová). Štúdie a príspevky okrem foto a dokumentov sú doplnené o anglické a nemecké resume. Zborník prispieva k lepšiemu poznaniu dejín knižnej kultúry v Novohrade. K nahliadnutiu je v Novohradskej knižnici.*

Jozef Drenko

Spomienka na profesora Pavla Gleska

(30.1.1931 Lučenec – 15.7.2008 Bratislava). Maturoval na gymnáziu v Lučenci (1946), absolvoval SOU textilné v Žiline, SPŠ textilnú v Ružomberku (1952), Vysokú školu pedagogickú UK v Bratislave (1956), štúdium inžinierskej pedagogiky SVŠT v Bratislave (1988). Získal pedagogické i vedecké hodnosti: CSc (1974), docent (1980), univerzitný profesor (1995). Pôbil ako vysokoškolský učiteľ na SVŠT v Bratislave a Trnave. Z pedagogicko-telovýchovnej činnosti : bol inštruktorom lyžovania v behu a skoku (od 1952), atlét

pretekár (položil základy atletiky po roku 1948 v Lučenci), tréner v Bratislave (1953-1999), rozhodca atletiky (od r. 1952), šéftrener reprezentačného družstva žien Československa (1974-1979). Účastník hier zimnej olympiády i OH, neskôr i vedúci olympijskej výpravy Československa.. Zastával viaceré funkcie, predseda Slovenského atletického zväzu, 1990-93 prvý predseda Slovenskej olympijskej akadémie, 1991-93 člen UNESCO pre telovýchovu a šport, 1996-2002 člen spoločnej Vedeckej agentúry SAV a MŠ a d.. Získal niekoľko významných ocenení – Strieborné kruhy SOV (2001), Veľká medaila sv. Gorazda ...

Prof. PhDr. Pavol Glesk, CSc. zomrel dňa 15. júla 2008 v Bratislave, kde je aj pochovaný. Spomíname na neho z príležitosti nedožitých 80 narodenín.

Jozef Drenko, Olympijský klub Lučenec
(výber z príspevku)

ČAJ - tradícia a filozofia

Novohradské múzeum a galéria v Lučenci pripravilo dňa

18.1.2011 prednášku o čaji spojenú s ochutnávkou.

Účastníci získali informácie o histórii, druhoch, filozofii a tradíciách pitia čaju vo svete. Súčasťou podujatia je výstava zo zbierok Novohradského múzea a galérie s názvom **Čaj o piatej**. Venuje sa pôvodom a druhom čaju, legendám, ktoré sa k nemu viažu, jeho ceste do Európy a na územie dnešného Slovenska, bylinným odvarom ako predchodcom pravého čaju a „čaju o piatej“ ako významnej spoločenskej udalosti. Na výstave sú prezentované čajové súpravy, čajníky a šálky, cukorničky, samovary a iné predmety súvisiace so servírovaním čaju vyrobené zo smaltu, porcelánu, hliny, skla a mosadze. Nebude chýbať ani názorná ukážka prestierania k „čaju o piatej“. Výstava potrvá do 6. februára 2011.

Valentín? A prečo?

Dňa 14.2. oslavujeme len Valentína. Je to škoda, či dokonca hanba a neúcta k vlastným dejinám. Prečo významné stretnutie národovcov v ten istý deň upadlo do zabudnutia. Chcem ho aspoň takto pripomenúť.

Práve 14. februára 1843 sa v byte Ľudovíta Štúra v Bratislave stretli jeho spolupracovníci. Bolo ich iba šesť a medzi nim bol aj **Ján Gáber – Lovinský**, pochádzajúci z Lovinobane. Na tomto stretnutí sa títo „mládici“ rozhodli, že odteraz všetko, čo napíšu, budú písať po slovensky. Tento dátum sa v literatúre uvádza často aj ako „**Deň vzkriesenia slovenčiny**“. Poznať svoje dejiny, svojich významných rodákov by malo byť našou povinnosťou. Škoda, že tento dátum búrlivé oslavy prezentujú len „Valentína“ a vôbec sa nespomína už v súvislosti s našou históriou a v podstate s prvým stretnutím, po ktorom pochopiteľne nasledovali ďalšie. Možno sa raz dočkáme, že svojich národovcov z Novohradu či Gemera a Hontu budeme uctievať omnoho významnejšie a budeme hrdí na to, že sa narodili v práve našom regióne.

Ľudia = roky = údalosť

Do pozornosti:

*Národné osvetové centrum v Bratislave vydalo ročenku „Výročia 2011“, ktorej súčasťou sú výročia osobností a subjektov kultúrno-osvetovej činnosti. Všetkým jubilan-
tom z nášho regiónu srdečne blaho-
želáme!*

Osobnosti:

TIBOR PUPALA - 85. výročie nar. (4. 3. 1926 Točnica), diplomovaný technik, amatérsky výtvarník. Mladosť prežil vo Vidinej. Tejto obci daroval 10. júna 2004 celkom 81 obrazov. Od roku 1952 bol členom krúžku výtvarníkov pri osvetovom stredisku v Lučenci. Výtvarnej tvorbe sa venuje od roku 1953. V rokoch 1950 - 1960 študoval maliarstvo u akademického maliara Júliusa Szabóa. V jeho tvorbe prevládajú portréty a krajinomalba. V roku 1992 mal samostatnú jubilejnú výstavu celoživotného diela v Lučenci. Vystavoval na samostatných i kolektívnych výstavách (Praha, Bratislava, Olomouc, Brno, Dubnica nad Váhom, Banská Bystrica, Rimavská Sobota, Lučenec). Za vystavené obrazy dostal 18 diplomov a ocenení. Zúčastňuje sa i na súťaži neprofesionálnej výtvarnej tvorby Výtvarné spektrum, v roku 2006 mal výstavu autorského výberu z tvorby k životnému jubileu v rámci celoštátnej súťažnej prehliadky v Humennom. Jeho 30 obrazov sa nachádza v súkromnej zbierke v Kanade. Žije v Lučenci.

PAVEL JÁNOŠ - 90. výročie nar. (14. 6. 1921 Kalinovo), ochotnícky a profesionálny herec, historik, etnograf a spisovateľ. V rokoch 1957 - 1984 pracoval v SMZ v Kalinove ako výtvarník výrobné - technickej propa-

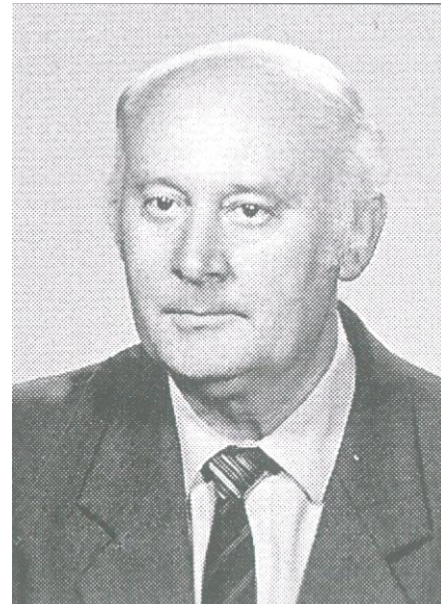
gácie. Je regionálnym etnografom, historikom, spisovateľom. Bol aj profesionálnym a ochotníckym hercom a režisérom. Venoval sa tiež dizajnu, archívnictvu a archeológii. Oživil pamiatku polyhistora Mateja Bela (v rokoch 1694 - 1695 sa v Kalinove vzdelával v triede gramatistov v súkromnej škole miestneho šľachtica P. Battu) a významne sa pričínal o výstavbu a odhalenie jeho pamätníka.

Je autorom a spoluautorom publikácií: monografie Kalinovo (Martin, 1988, 1990), Kalinovo - 700 rokov (spoluautor, Lučenec, 1979), 80 rokov závodu Kalinovo (spoluautor, Martin), Z histórie kalinovsko - hrabovského evanj. cirk. zboru (Martin, 1992), Povesti a príbehy z Novohradu (Lučenec, 1999), Minerálne pramene a zaniknuté kúpele v Novohrade (2007). V Osvetovom ústave v Bratislave absolvoval kurz réžie a študoval na PdF v Banskej Bystrici (1966 - 1969). Pôsobil v činohre Dedinského divadla v Bratislave a v Krajskom divadle v Žiline. Ako profesionálny herec vytvoril 28 postáv (napríklad Miško z Tajovského Ženského zákona). V ochotníckom divadle v Kalinove účinkoval v 19 hrách, z ktorých 16 režíroval (Stodola: Bačova žena, Palárik: Drotár, Gogol: Ženba, Záborský: Alžbeta Bátorýčka a i).

PhDr. JOZEF DRENKO - 70. výročie nar. (15.7.1941 Fil'akovo), historik a publicista. Od roku 1976 pôsobil ako učiteľ na Gymnáziu B. Slančíkovej

Timravy v Lučenci. Od roku 1992 je kronikárom mesta Lučenec.

Je autorom viac ako 50 publikácií s vlastivedno-historickou tematikou, monografií miest a obcí regiónu, ale aj osobností. Taktiež je autorom mnohých príspevkov, článkov, štúdií do novín, časopisov a zborníkov a spoluautorom Pedagogickej encyklopédie Slovenska. Bol hlavným iniciátorom umiestnenia viacerých pamätných tabúl v regióne. Za vynikajúcu publikačnú činnosť získal v roku 1995 Cenu mesta Lučenec.

Subjekty:

Detský folklórny súbor KOKAVAN z Kokavy nad Rimavicou - 65. výročie vzniku. Súbor založili v roku 1946 ako krúžok ľudového tanca a spevu Pavol Zajac, Mária Bobrová a Štefan Bobro. Patrí medzi prvé detské folklórne súbory na Slovensku a pracuje nepretržite dodnes. Názov DFS Kokavan nesie od roku 1965. V súčasnosti pracuje pri ZŠ s MŠ a MKS v Kokave nad Rimavicou. V jeho vedení sa vyskúšali viacerí vedúci, od roku 1976 je jeho organizačnou i umeleckou vedúcou a vedúcou spevackej zložky Mgr. Viera Brezinová, vedúcou tanečnej zložky a tanečnou pedagogičkou je Jana Becániová, do tanca hrá deťom heligónkar Ján Kvanda. Súbor navštevuje vyše 40 detí. V jeho repertoári sú tance, spevy a detské hry z Kokavy a okolia. Z najvýznamnejších programov a programových čísiel, vytvo-

Pokr. zo str. 5, DFS Kokavan: -rených od začiatku fungovania súboru, uveďme: Kokavské priadky, Hôrni chlapci, Kokavská veselica, Poniže Kokavy, Za dedinou na pažití, Svitanie slobody, Hry na pastve, Na Rimave, Z kokavských kolešní, Zimný slnovrat, Chodenie s betlehemom, Hádala by, hádala, Z klenotnice našich otcov, Hajduch, Jarné hry, V Kokave pri tanci, Kokavské variácie, Obvrtni sa, Šijeme vrecia, šijeme.

Súbor sa pravidelne zúčastňuje na okresných, krajských i celoštátnych súťažiach, prehliadkach a festivaloch (Kokava, FF Východná – 1963, 1964, 1965, 1966, 2005, FF v Strážnici na Morave – 1966, 1974), Horehronské dni spevu a tanca – 1969, 1971, FSP v Detve – 1975, detský FF v Likavke – 1978, 1981, 1984, 2005, 2009 a i.), kde sa umiestňuje na popredných miestach. Predstavil sa i v zahraničí (Anglicko, Nemecko, Maďarsko). Súbor účinkoval aj v TV filmoch Kokavské vianočné zvyky (1956), Šťastia, zdravia vinšujeme vám (1981) a v relácii Maľovaný svet (1980). Za roky existencie súboru sa v ňom vystriedalo veľké množstvo detí, mnohí pôsobili alebo pôsobia ďalej vo folklórnych súboroch (Igor Kovačovič, Pavel Bútor, Pavel Obročník, Ivan Murín – zakladateľ festivalu Koliesko; Ján Kroták a i.). V roku 2006 súbor dostal ocenenie - Poctu generálneho riaditeľa Národného osvetového centra.

Literárny klub V.L.A.S.

(Vreckové letisko anjelských, popr. autorských snov) – 20. výročie vzniku. Klub bol založený pri Novohradskom osvetovom stredisku v Lučenci (vtedy Regionálnom kultúrnom stredisku) v novembri 1991. Jeho poslaním bolo vytvorenie podmienok na stretávanie začínajúcich autorov a záujemcov o literatúru a možnosť prezentácie ich tvorby na verejnosti. Vedúcou klubu sa stala Jarmila Siváková. Pod jej vedením (až do konca roku 2009) sa dostal do povedomia verejnosti. Počet členov klubu sa stále mení, mladší odchádzajú do škôl alebo za prácou, ale zdravé jadro zostáva. Členovia sa stretávajú pravidelne raz za mesiac v priestoroch NOS. Od roku 1996 je lektorkou klubu spisovateľka Hana Košková. Každoročne na konci roka sa členovia stretávajú na podujatí pod názvom **Letisko pre sny**, ktoré je zároveň i krstom literárneho zborníka a prezentáciou celoročnej tvorby. Naposledy vydaný zborník má názov Drevená lastovička. Členovia klubu získali mnohé ocenenia a uznanie na literárnych súťažiach (Literárny Zvolen: Katarína Mišíková, laureát-

ka v poézii, čestné uznanie z rôznych ročníkov tejto súťaže – Tijana Čečezová, Marek Kuruc, Renáta Oláhová, Peter Szentpéri, Ľuboslava Zdechovanová /poézia/, Michaela Teplanová /próza/; Literárna Senica L. Novomeského: umiestnenie na prvých troch miestach v poézii – Tijana Čečezová, Martina Hoffmanová, Radka Hoffmanová, Marek Kuruc, Martina Magicová, Katarína Mišíková, Martin Dzúr a i.), niektorí vydali aj básnické zbierky (Jozef Trtol: Humno plné anjelov, Kroky pod Akropolou /2003/, Posledný Kentaur /2009/, Radka Hoffmanová: Prečo tam máš dva fúriky? /2003/, František Pastirčák: Slepec cez palubu /2000/). Ich tvorba bola uverejnená aj v tlači (Dotyky, Slovenské národné noviny, v regionálnych novinách). Vedúcim klubu je Michal Abelovský.

Detský divadelný súbor SME!

z Lučenca – 20. výročie vzniku. DDS SME! – súbor pantomímy a pohybového divadla založila v roku 1991 Jolana Bandžuchová. Pracuje pri Základnej škole internátnej pre sluchovo postihnutých v Lučenci. V súčasnosti funguje pod režijným vedením Dušany Nôtovej, ktorá pracuje so staršími deťmi, a Sylvie Golianovej, ktorá sa venuje mladším deťom. Režisérky našťudovali s deťmi tieto hry: J. Bandžuchová – Nebuďte kráľovnú (1995), Príhody z klobúka (1996), Rodinné obrázky (1997), Zo života ulice (1999), Balada o dospievaní (2000), scén. miniatúry: Si (1998), Tu som (2002), Hľadáme kamaráta, Maliar (2003); D. Nôtová – scén. miniatúry: Prvý bozk (2003), Tajomstvo starého kufra (2005, r. D. Nôtová, P. Vrťo), Roztopašná lienka a jej kamaráti (trio, 2009), Čkanie (sólo, 2009), hry: Rozprávka o psíkovi Foxovi (2004, r. D. Nôtová, P. Vrťo), Mňau-mňau a pí-pí-pí (2005, ml. deti, r. D. Nôtová, P. Vrťo), Ulica d'Amour (2005, r. D. Nôtová, P. Vrťo), Biela rukavička (2006), Nenásytný vlk (2008), Koza rohatá a jež (2009); S. Golianová – scén. miniatúry: Stretnutie (2001), Klaun (2006), hry: Lavička (2008), V parku (2009). Súbor je pravidelným účastníkom celoštátnych divadelných prehliadok a súťaží na Slovensku, kde tiež pravidelne získava popredné umiestnenia: Zlatá priadka v Šali – 1995: Cena primátora mesta Šale a Cena detskej poroty (Nebuďte kráľovnú), 1996: 2. miesto a Cena detskej poroty (Príhody z klobúka), 1997: 3. miesto a Cena detskej poroty (Rodinné obrázky), 1998: 1. miesto a Cena detskej poroty (scén. miniatúra Si), 1999: 2. miesto a Cena primátora mesta Šale (Zo života ulice), 2000: Cena primátora mesta Šale (Balada o dospievaní), 2001: 1. miesto (scén. miniatúra Stretnutie), 2002: 1. miesto a Cena detskej poroty (scén. miniatúra Tu som), 2005: 3. miesto (scén. miniatúra Tajomstvo starého kufra), v roku 2010 postúpili na prehliadku (scén. miniatúra Nový kamarát); PAN v Liptovskom Mikuláši – 1994: cena za herecký výkon na prehliadke – P. Vrťo, cena za odvahu – K. Martinová, 1995: zvláštna cena (Nebuďte kráľovnú) a i.; Gorazdov Močenok – 1997: Cena ZDOS a SSV (Rodinné obrázky), 1999: Cena generálneho riaditeľa NOC za podnetné spracovanie biblickej a duchovnej tematiky (Zo života ulice); Festival kultúry nepočujúcich sv. Františka Saleského v Nitre – 2000, 2002 a 2006: Plaketa sv. F. Saleského (v roku 2006 aj s nomináciou na SŽ). Súbor sa zúčastňuje aj na vrcholnej prehliadke ochotníckeho divadla Scénická žatva v Martine: **pokr. na str. 7**

Pokr. zo str. 6

Detstý divadelný súbor SME!

1996: Príhody z klobúka, 1998, 2001 a 2006: scén. miniatúry Si, Stretnutie, Tajomstvo starého kufra. Deti zo súboru SME! úspešne reprezentovali svoju školu, mesto a Slovensko aj v zahraničí: 1994 – na Medzinárodnej súťaži v pantomíme pre sluchovo postihnutých vo Svitavách (ČR), 1995 – týždenné hostovanie a vystúpenie na medzinárodnom divadelnom festivale v Provaglio d'Iseo (Taliansko), 1997 – na medzinárodnej prehliadke divadelných súborov Divadlo bez hraníc (Rakúsko, nominácia NOC ako jediný súbor zo SR), 1998 – na I. medzinárodnom divadelnom festivale nepočujúcej mládeže v Lisabone (Portugalsko), 1999 a 2005 – na IV. a X. ročníku Festivalu nepočujúcich Otvorené v Kolíne (ČR), 2002 – 2009 – na Nonverbálnom festivale a Medzinárodnom festivale nepočujúcich v Egri (nominácia NOC ako jediný súbor zo SR).

Zdroj: nos lučenec, www.nocka.sk

VÝBER Z TVORBY ČLENOV LITERÁRNEHO KLUBU V.L.A.S. pri Novohradskom osvetovom stredisku v Lučenci:

Martin Dzúr:
Pavučina

*Po stene lezie pavúk
ôsmimi nohami.
Capnem ho rukou,
lebo ťa rozptyľuje
a prach je ľahký.*

*Vietor ho zodvihne, odnesie.
Vravel ti: "Pod",*

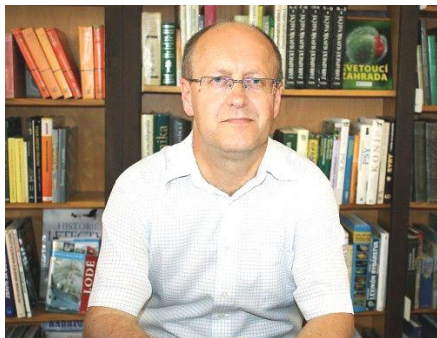
len nevieš kam a máš strach.

*Chytiš ma za ruku:
ešte sa v nej šklbe čiasi nôžka.*

*Chytiš sa ešte raz:
v sieti sa všetko zamotáva, obracia:
na prach -*

*chceš sa naň premeniť,
o nič sa nestará,
o mňa, o deti.
"Pod", ale kam,
niekto ťa capne
a ty máš len dve nohy.*

Málinčan v Banskej Bystrici K abrahámovinám Júliusa Lomenčíka

Literárny metodik a historik, básnik, vysokoškolský učiteľ **PaedDr. Július Lomenčík, PhD.** sa narodil 15. 1. 1961 v Lučenci. Základné vzdelanie získal v r. 1967–75 v Málinici, gymnázium absolvoval v r. 1975–79 v Poltári, maturoval v triede Daniely Petřelovej. V r. 1979–84 študoval slovenský jazyk a občiansku náuku na Pedagogickej fakulte (PdF) v Banskej Bystrici. V r. 1984–85 pôsobil ako učiteľ na základných školách v Utekáči, Poltári a Kokave nad Rimavicou, v r. 1985–97 ako stredoškolský učiteľ na SOU farmaceutickom v Slovenskej Ľupči. Od r. 1997 pôsobí na Univerzite Mateja Bela (UMB) v Banskej Bystrici, najprv na Filologickej fakulte (1997–2001), potom na PdF (2001–08) a v súčasnosti od r. 2008 na Fakulte humanitných vied (FHV). Žije a tvorí v Banskej Bystrici.

Pán doktor, z ktorých živín, obrazne povedané, boli napájané Vaše novohradské korene? Ktorí ľudia kládli základy formovania Vašej osobnosti?

Svetlo sveta som síce uzrel v priestoroch lučeneckej nemocnice, ale po pár dňoch si ma rodičia odviezli domov, do Málinca. A práve v tejto „dedinke v údolí“ som strávil najväčšie zážračnosti života – detstvo a dospievanie. Prežíval som ho v typickom dedinskom prostredí voľným naháňaním sa na lúkach, v okolitých lesoch, kúpaním v Ipli, jednoducho v lone ešte čistej a krásnej prírody. Čaro krásne prírodného prostredia Málinca dopĺňali najbližší – rodičia, ale aj starí rodičia ako rúfsovsky povedané „garanti môjho šťastného detstva“. Ako chlapec a mládenec som si užil veľa pohybovej aktivity – či už s rovesníkmi pri rôznych hrách, ale aj

primeraným pomáhaním pri domácich prácach. S veľkou obľubou som sa zhováral so staršími ľuďmi, od ktorých som „nasával“ ich životnú múdrosť. Od šiestich rokov ma formovali aj učitelia, na ktorých som mal šťastie, lebo to boli všetko osobnosti, ktoré mi vštepovali pravé ľudské hodnoty. V Málinici sa do môjho vedomia zasadili citové zrníčka aj pre poetické videnie sveta, a cez rozhovory s ľuďmi a správne vedenie učiteľov zasa príklon k štylizovaniu, čo využívam v doterajšej básnickej i inej tvorivej slovesnej tvorbe. Detstý svet a dospievanie strávené v tomto novohradskom prostredí som intenzívne vnímal aj cez nárečovú formu národného jazyka, ktorá má v málinskom dialekte svoje krásne špecifiká. A tak vo vzájomnej triadickej symbióze prírody, ľudí a slova sa moje málinské pôsobenie syntetizovalo do osobného vzťahu k prírode, histórii, jazyku, slovesným prejavom a všetkému, čo obohacuje ľudskú dušu.

Vybrali ste si celoživotné poslanie učiteľa. Čo Vás k tomu motivovalo?

Vysokoškolské štúdium na vtedajšej PdF v Banskej Bystrici bolo pre mňa mimoriadne inšpirujúce. Výrazne ma ovplyvnili profesori Ivan Plintovič, Ján Matejčík a Ján Findra predovšetkým upevnením vzťahu k slovenskému jazyku a literatúre. Počas piatich rokov štúdia som získal množstvo nielen nevyhnutných odborných poznatkov ako budúci učiteľ, ale vplyv spomínaných pedagógov dotváral aj môj osobnostný profil. Takto „vzbrojený“ odborne i ľudsky som v septembri 1984 vkročil na dráhu učiteľa v Utekáči a vo februári 1985 som prišiel na ZŠ do Kokavy nad Rimavicou. Tento môj prvý učiteľský školský rok mi zostane navždy vrytý do vedomia, lebo aj tu som mal opäť šťastie na vynikajúcich ľuďoch. Po ročnom pôsobení na spomínaných školách a ešte na ZŠ v Poltári som od septembra 1985 prišiel na SOU farmaceutické v Slovenskej Ľupči – Príboji. Popritom som externe začal pôsobiť v novozaloženom Metodickom centre v Banskej

Málinčan v Banskej Bystrici K abrahámovinám Júliusa Lomenčíka

Pokr. zo str.7

Bystrici, kde sa mi otvorili dvere k aktívnej publikačnej činnosti. A potom už akosi aj zákonite prišlo pôsobenie na akademickej pôde. Najskôr na Filologickej fakulte UMB a potom na učiteľských fakultách (PdF a FHV), kde svoje bohaté skúsenosti z pedagogickej práce na všetkých stupňoch vzdelávania odovzdávam ďalším adeptom učiteľského chlebaka, konkrétne slovenčinárom. Učím ich ako vlastne majú učiť žiakov a študentov na ZŠ a SŠ, ale aj ako ich majú vychovávať. Lebo naozaj vzdelat človeka zjednodušene povedané nie je také náročné ako človeka vychovať, aby povedané s básnikom Jánom Kostrom mohli ľudia navzájom „každý deň stretávať Človeka“.

Hovoríte o svojej publikačnej činnosti. Čo konkrétne tvorí jej obsah?

Medzi moje prvé publikačné prejavy patrili od začiatku 90. rokov 20. stor. články, v ktorých som reagoval na aktuálne spoločensko-politické témy, neskôr to boli odborné články z teórie vyučovania slovenského jazyka a literatúry. Popritom som intenzívne zbieral materiál o slovesných prejavoch z Málinca, najmä svadobných zvykoch. Ich výsledkom bola odborná knižná publikácia *Hor' Málincon iden* (1998). V tomto čase som tvorivý slovesný prejav rozšíril aj o poetické videnie sveta v básňach, ktoré som po publikovaní na stránkach viacerých časopisov a v literárnych zborníkoch zhrnul do básnickej zbierky *Infarkt citu* (1999). Na začiatku 21. stor. aj v súvislosti s mojím pôsobením na akademickej pôde som napísal dve vedecké monografie: *Regionalizmus – prostriedok komunikácie v škole* (2000) a *Kultúrne hodnoty regiónu v primárnej edukácii* (2007). Keďže medzi moje tvorivé záujmy pribudla aj literárna história so zameraním sa na literárnu Banskú Bystricu, v r. 2007 pribudla odborná publikácia *Slová (zo)pnuté časom*, v ktorej prinášam medailóny literátov spätých s týmto mestom pod Urpínom. Nateraz posledným tvorivým počínom je básnická zbierka *(Z)Rode nie...* (2009), ktorú som venoval synovi Matkovi a manželke Ivetke.

Zmenila päťdesiatka niečo vo Vašom živote?

Musím povedať, že abrahámoviny nič mimoriadne v mojom živote nezmenili. Vnímam to ako úplne prirodzené plynutie času, v ktorom si môj život pomaly ubieha ďalej, preto sa snažím skôr primerane reagovať na aktuálne udalosti svojho bytia. Napokon mám iba takmer päťročného syna Matka a štvormesačného Mareka, ktorí mi „nedovolia“ veľa mudrovať nad nejakým „číslom“ na úsečke života. Títo moji chlapi mi však v tomto veku dávajú nový ďalší impulz pre žitie, preto rodinné zázemie ostáva pre mňa tým najvýznamnejším priestorom seberealizácie. Zároveň predstavuje inšpiráciu k novým tvorivým počínom, ktoré môžem realizovať zásluhou manželky Ivetky, ktorá sa o nás troch „chlapcov“ vzorne stará. V súčasnosti pracujem na habilitačnej práci. Ďalej pripravujem druhé, doplnené a prepracované vydanie knihy *Hor' Málincon iden*, píšem odborné články a štúdie najmä z didaktiky slovenského jazyka a literatúry či z literárnej regionalistiky ako i články reagujúce na aktuálne témy kultúro-spoločenského života.

PhDr. František Mihály

***Daniel Prozba:
Opretý o okno
včerajšieho rána
sledujem ako uniká život
nie len mne,
ale aj tomu chudákovi
ktorý mrzne na drevenom kríži.
Vykúpiť? koho?
už nik o to nestojí,
aby sa spriatelil
s načatým dňom.***

***Diana Čechovičová:
Vzťah***

Je sebec ten, ktorý pohladí?
A či ten, čo poradí,
aj keď z posledného dychu?

Osa nie, no Včela obetuje
Život svoj pri jedinom pichu.

ROK TIMRAVY

– Rok 60. výročia jej úmrtia v Lučenci
– 27.11.1951

„Jaj, jaj! Nerobme sa učenými. Svet je tak utešene jednoduchý. Nenadúvajme sa. Ja, ja to nepíšem pre spisovateľstvo, mňa to teší, teší neskonale. Písať, písať...“

Narodila sa v novohradskej dedinke Polichno v roku 1867. Po otcovej smrti sa presťahovala do Ábelovej, kde pracovala ako opatrovatelka v materskej škole. Roku 1945 sa presťahovala do Lučenca, kde žila až do svojej smrti a je tu aj pochovaná.

Ako sedemnásťročná vyslovila predtuchu, že sa nikdy nevydá: ***„Uvidíte, Irenka sa vydá, i vy všetky sa vydáte, len ja nie. Nie zo zásady. Ale s mojou povahou sa ja neviem nikomu tak blízko dostať, a tak možno potom ani tomu, komu by som chcela...“***

Písať začala až dvadsaťtriročná a ako sama hovorievala: ***„Skôr zo žartu a pre zábavu. Krátila som si tak jednotvárný čas v Polichne.“***

Písala pod pseudonymom Timrava. Meno si požičala od prameňa neďaleko rodnej dediny, ktorý využívali Polichňania, kým nemali vodovod. ***„Bola to taká čistučká vodička hôrna. Že vraj je to ruské slovo. Bola som veľká rusofilka. Ti u nás sa vyslovuje mätko. – Nechcela som, aby ma poznali.“*** Za spisovné sa však považuje nemäkčené vyslovovanie pseudonymu Timravy (podľa I. Kusého).

Timravine práce sledoval redaktor Slovenských pohľadov, Jozef Škultéty, no v rokoch 1893-95 márne pátral, koho

Pokr. zo str. 8

ROK TIMRAVY

ukrýva pseudonym. Rébus mu pomohol vyriešiť manžel sestry Ireny – Michal Laciak. Literárne dielo Boženy Slančíkovej – Timravy je pomerne rozsiahle. Literárny kritik a historik J. Noge zistil, že v ňom vystupuje 1150 postáv, z toho vyše 700 dedinských.

Timrava patrí medzi spisovateľov, ktorý vo svojej tvorbe rozprávajú takmer výlučne to, čo videli, skúsili a osobne prežili. Kvalitatívne možno jej dielo merať s európskou realistickou literatúrou. **Božena Slančíková - Timrava** bola spisovateľka v období slovenského kritického realizmu. V roku 1947 jej bol udelený titul „**národná umelkyňa**“.

Timrava-dramatička sa narodila v rovnakom čase ako slovenská profesionálna divadelná scéna. SND bolo založené v roku 1920 a jej divadelná prvotina *Chudobná rodina* vyšla tlačou v roku 1921. Napísala aj ďalšie divadelné hry – *Páva a Prekážky*. Timrava paradoxne svoje hry netúžila vidieť na javisku. Zora Jesenská spomína, ako na oslave Timravinej osemdesiatky spolu sledovali miestnych ochotníkov v hre *Chudobná rodina*. „*Timrava sa smiala: A či som to ja také hlúposti popisala? Už sa nepamätám!*“ - *šuškala mi, zabávajúc sa čím ďalej, tým väčšmi. O chvíľu zase: Neviete, ako sa to skončí?*“

Moja teta Timrava - dokument, SR, 2007, 29 min.
(www.mojatetatimrava.sk)

Prvý slovenský dokument Kataríny Kočalkovej o významnej ženskej osobnosti európskeho formátu, autorke množstva slávnych noviel a poviedok, kontroverznnej i citlivej realistickej spisovateľke B.S.Timrave. Film ukazuje najslávnejšiu slovenskú spisovateľku očami jej 93-ročnej netere (Ara Petrivalská), ale aj ďalších žijúcich pamätníkov – dedičanov i inteligencie. Lyricko - epický dokument sa pokúša odhaliť Timravu ako človeka. V druhom pláne sa rysuje povaha slovenského národa a film má aj etnografickú hodnotu. (oficiálne schválená učebná pomôcka)

Zdroj: internet, www.timrava.sk

FAŠIANGY

predstavujú obdobie od *Troch kráľov* (6. januára) do *Popolcovej stredy* (v roku 2011 pripadá na 9. marca). Názov je odvodený z nemčiny a označoval posledné dni pred pôstom, ktoré sú vyvrcholením prechodného obdobia medzi zimným a jarným cyklom. Počas fašiangov sa organizovali **zabíjačky**, zábavy a tiež sa robievalo veľa **svadieb**. Slovenský pôvod majú práve obchôdzky či sprievody dospelých mládeže v maskách. Ľudia sa obliekali do masiek, ktoré okrem zábavnej funkcie mali aj ochranný význam a mali chrániť proti pôsobeniu negatívnych síl, mali zabezpečiť úrodný rok a plodnosť hospodárskych zvierat. Posledné tri dni boli najveselejšie a zábavy vyvrcholili v utorok poslednou muzikou pred Popolcovou stredou. Fašiang končil **pochovávaním basy**. Pri tomto symbolickom pohrebe miestni občania v prestrojení za farára, organistu, kostolníka uskutočnili obrad, pri ktorom bolo veľa plaču, smiechu a zábavy. Tento akt symbolizoval, že hudobné nástroje zmlknu a štyridsať dní nebudú žiadne zábavy. Pochovávanie basy malo svoj obrad. Basu položenú na márach pochováva človek prezlečený za kňaza s truchlivým a plačlivým tónom basu vypravádza na druhý svet. „*Basa naša, basa milovaná, po celý rok si nám tak pekne vyhrávala do tanca, do kroku, do spevu a teraz prišla tvoja čierna hodina*“.

Fašiangové obchôdzky mali význam v tom, že sa domu prialo dobropranie. "*Daj že Bože dobrý deň, aby vás nestihla povodeň*", "*Bobaj by vám zdravie slúžilo a nie sucho, ale dážď pole rosilo*", "*Láska a zmierlivosť, nech je váš stály hosť*."

Tradičným jedlom tohto obdobia bolo obradové pečivo - fánky, smažené šišky – herovce, slaninka s klobáskou, huspenina – studeno.

Typickou piesňou na fašiangy je táto:

*Fašiangy, Turíce, Veľká noc ide,
kto nemá kožuška zima mu bude.
Ja nemám, ja nemám, len sa tak trasiem,
dajte mi slaninky, nech sa popasiem.
Fašiangy, fašiangy, fašiangové časy,
jedni pijú, druhí jedia za stolom klobásy.
Tuto nám nedali, tuto nám dajú,
tu koňa zabili, tu rebrá majú.
A my žiaci, neboráci, nemáme čo jesti,
musíme sa z domu, do domu po dedine
pliesti.*

Fašiangové tradície a zvyky

Na **fašiangový pondelok**, keď sa konal tzv. "mužský bál" kam smeli len ženatí a vydané, vyhádzoval sedliak pri tanci sečku vysoko, aby sa mu na poli urodil vysoký ľan a ovos.

Na **fašiangový utorok** sa sliepkam sypalo zrno do kruhu z reťaze, aby nezablúdili a nezanášali. Určite to bol odraz starovekých predstáv o kúzelnej moci kruhu proti úkladom zlých duchov. V ten istý deň sa nemalo vešať prádlo na pôjd, lebo to vraj viedlo k premnoženiu blích. Ženy nesmeli šiť, aby sliepky dobre niesli. Na fašiangový utorok bola sála plná dievčat. Uprostred stál dlhý stôl a na ňom boli poháre so sladkým likérom pre dievčatá. Pred každým pohárom namaľoval zvolený mládenec toľko bodiek, koľko musela dievčina zaplatiť zlatiek na muziku za to, že tancovala s chlapcami po celý rok. Tento obyčaj sa nazýval "vyplácanie dievčat". Hospodár mal s gazdinou cez fašiangový utorok tancovať, aby vraj sa im v tom roku urodili veľké zemiaky a dlhý jačmeň.

Fašiangom končil tanec a tancovať sa smelo až zase v máji pri stavaní a váľaní májov.

Zdroj: internet

**VÝBER Z TVORBY ČLENOV
LITERÁRNEHO KLUBU V.L.A.S. pri
Novohradskom osvetovom stredisku
v Lučenci:**

Mgr. Štefánia Drastíková :

Žiť v provizóriu ...

Nemyslieť na zápletku
Vnímať
previs vecí
okolo prikrytého stola
kde
slová
padajú k zemi.
Pod stolom pošliapaná márnosť.
Len pár rokov na koberci ...
Poddal si sa jej
príliš rýchlo
Na ekliptike
čoho?
Koho?
V jedinom dotyku
kameňa
a tvojho mlčania.

Vypľuť svedomie
ako
višňovú kôstku –
to je
oddeliť
dušu
od tela.
Nedokážem
visieť na malíčku
nohami
šliapať oblohu.
Vyzúvam sa
z otáznikov
aby som obula
bosé oči
čo sú priesvitné
ako tvoja lož.

Vladislav Král:

Epigram

Pozametať veru, ľudskú nedôveru.
Ach, to smetie, kto len zmetie?“

Kosenie záhrady

Skosené steblá.
Nie si moja,
zabudni na záhrady kráľa Pata.

Jednoduchá čerešňa už nevraví
záhadné a tmavé príbehy.
V nich sme sa stretli,
no kde sú teraz?

Ján Tinák:

Plač

Pod oltárom Preblahoslavenej
Panny
Červená ruža a na nej kvapka vody
čo steká dolu briežkom
ako slza po líci.
Navôkol ticho tíšin.
Bez tónu, bez zvuku.
Len so svojím čistým znením.
Pred oltárom Matky Božej Panny
som so slzami.

Mgr. Vladimíra Ďuráková:

CHRBÁTY ĽUDSTVA

Chrbáty otočených tvárí,
zradné pohľady
krokov zo schodov,
potkávajú sa o korene
svojho stromu.

Len tak naboso
v koži človeka
a postov s opičimi
okuliarmi,
ostávaš len vyhasnutou
zápalkou na dne
ľudského mora.

Kam za kultúrou?

**BBSK – Novohradské osvetové
stredisko Lučenec**

Šúpolienky – výstava figúrok zo
šúpolia autorky Anny Rehtoríkovej
z Poltára. Výstava je od 18. januára
inštalovaná v priestoroch Úradu
BBSK v Banskej Bystrici, Nám. SNP
23. Potrvá až do 28.2.2011.

Zoltán Kovács – výstava kresieb
vo vestibule NOS

**BBSK – Novohradské múzeum
a galéria Lučenec**

Nová stála expozícia – výstava
v rámci diplomovej práce Juraja
Gáboru, študenta Vysoké školy
výtvarných umení v Bratislave.
Vernisáž je 11.2. o 17.00 hod.
a výstava potrvá do 27.2.2011.

16.2. - 31.3. - Genius loci
- 12. výstava textilnej miniatúry.
Medzinárodná výstava sa realizuje
v spolupráci so Slovenským
zdužením textilných výtvarníkov
TXT v Bratislave
Kurátorka výstavy:
akad. mal. Silvia Fedorová

**Mesto Lučenec – mestský úrad,
oddelenie kultúry a športu**

4. 2. premiéra div. hry
„Zradné ilúzie“ v
podaní Komorného divadla
pri DS Timrava
miesto: DK B.S. Timravy o 19.00 hod.
8.2. divadelné predstavenie
„Rozmarný duch“
miesto: Kino Apollo o 19.00 hod.
12.2. **Karneval na ľade**
miesto: Zimný štadión o 11.00 hod.
26.2. **Krištáľový kľúč**
– prehliadka amatérskych
hudobných skupín z Lučenca
miesto: DK B.S. Timravy o 18.00 hod.

**MEDIÁLNI
PARTNERI:**

REKUS - regionálny kultúrny mesačník. **VYDÁVA:** Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK SR – evidenčné číslo: EV 3991/10. **REDAKTOR:** Michal Abelovský, tel.: 45 12 703, 45 131 78. **GRAFICKÁ ÚPRAVA:** Renáta Ádamová
ZODPOVEDNÁ: Mária Ambrušová, riaditeľka NOS v Lučenci, fax: 047 /45 12 703.
E-mail: noslc@noslc.sk **TLAČ:** NOS v Lučenci, www.noslc.sk

NEPREDAJNÉ